

цьому прийняти його таким, яким він є, не ховаючись за штучним «фасадом»; безумовним позитивним ставленням – щирим, беззастережним і безоцінним прийняттям клієнта; емпатійним розумінням – сприйманням почуттів і особистісних сенсів, властивих у кожен момент клієнтові, розумінням їх. Саме емоційне співпереживання відіграє роль визначальної умови особистісного зростання, емпатія створює умови для розкриття і розвитку людини, робить її відкритою до змін і є формою прояву поваги і визнання [3].

Таким чином, однією з найважливіших функцій сучасного вчителя впевнено можна назвати фасилітацію, яка полягає у сприянні процесу особистісного зростання учня, здатного до самозмін та саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Асмолов А. Г. По ту сторону сознания: методологические проблемы неклассической психологии. М. : Смысл, 2002. 480 с.
2. Радчук Г. К. Аксиологічні засади розвитку сучасної вищої освіти. *Психологія особистості*. 2015. №1 (6). С. 81 – 89.
3. Роджерс К. Вчитися бути вільним. *Гуманістична психологія: Антологія*: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів: у 3-х т. [упоряд. Роман Трач (США) і Георгій Балл (Україна)]. К. : Університетське видавництво «Пульсари», 2001. С.38-61
4. Роджерс К., Фрейберг Д. Свобода учитися. М. : Смысл, 2002. 527 с.

***Андрійчук І. П.,**
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології розвитку та консультування,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Розвиток України та її суспільної свідомості сьогодні напряму залежить від вмотивованих особистісно-зрілих фахівців своєї справи, одним із чинників становлення яких є освітньо-виховний процес закладів вищої освіти. Особливу роль у трансформаціях в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства відіграють вчителі, пріоритетним завданням у формуванні яких має бути активізація їх суб'єктної позиції, яка передбачає вмотивованість та здатність до саморозвитку. Саме тому все більшу увагу як зарубіжних, так і вітчизняних науковців привертає проблема професійної мотивації як міри розвитку суб'єктності майбутніх фахівців.

Інтерес до цієї проблеми виник давно і триває й досі. Дослідженням феномену мотивації займалися такі відомі вчені, як: А. Ф. Осборн, У. Дж. Гордон, П. Я. Гальперін, Г. Я. Буш, А. Б. Коваленко, Ж. Піаже, Б. Г. Ананьєв, Г. С. Костюк, С. Д. Максименко, В. О. Моляко, С. Л. Рубінштейн, К. Роджерс, А. А. Новіков. Поняттю мотивації присвячені праці Х. Хекхаузена, Г. Мюрея, Н. Брауна, Ф. Хоппе, Г. Орлота, А. Бандури, Г. Айзенка, С. Занюка, А. Реана, В. Асеєва, К. Левіна, В. Століна та інших.

Варто звернути увагу на те, що кожна професія має свої особливості, що відображаються на мотиваційній сфері особистості фахівця. Формування професійної мотивації студента є важливим чинником його становлення. Адже, нова концепція системи освіти України, ситуація в країні висувають нові вимоги і критерії до професійної підготовки студентів.

О. Коваленко зазначає, що сильні та слабкі студенти відрізняються зовсім не за інтелектуальними показниками, а за тим, в якій мірі у них розвинена професійна мотивація [2]. Першокурсники, в цілому володіють приблизно однаковими здібностями, оскільки всі проходили відбір (ЗНО). В цьому випадку на перше місце виступає чинник професійної мотивації; одну з провідних ролей у формуванні «відмінників» і «трієчників» починає грати система внутрішніх спонук особи до навчально-пізнавальної діяльності у закладі вищої освіти. У самій сфері професійної мотивації найважливішу роль відіграє позитивне ставлення до професії, оскільки цей мотив пов'язаний з кінцевою метою навчання.

Щодо учбової діяльності студентів, то під професійною мотивацією можна розглядати сукупність чинників і процесів, які, відбиваючись в свідомості, спонукають і спрямовують особу до вивчення майбутньої професійної діяльності. Професійна мотивація виступає як внутрішній рушійний чинник розвитку професіоналізму і особистості людини.

Саме під мотивами професійної діяльності розуміється усвідомлення предметів актуальних потреб особи (здобування вищої освіти, саморозвитку, самопізнання, професійного розвитку, підвищення соціального статусу), навчальних завдань, що задовольняються за допомогою виконання і, що спонукають його до вивчення майбутньої професійної діяльності [3].

С. А. Єрохін, Ю. В. Нікітін, І. В. Нікітіна дають наступне визначення професійної мотивації. Вони стверджують, що це - сукупність чинників і процесів, які відбиваючись у свідомості, спонукають особистість до вивчення та ефективного реалізації професійної діяльності. Це - внутрішній спонукаючий чинник професіоналізму фахівця, його продуктивної професійної діяльності. Ці вчені стверджують, що професійну мотивацію можна звести до трьох основних комплексів: інтерес, обов'язок, самооцінка професійної придатності [1].

Професійний роздум про самого себе і свою діяльність становить основу професійної рефлексії і багато в чому визначає рівень творчості та саморозвитку фахівця. Професія вчителя потребує таких властивостей особистості, які забезпечували б успішну взаємодію з дітьми. Це, зокрема, емпатія, емоційна зрілість, відсутність невротизації, довільне акцентування уваги на іншій людині. Ці властивості дозволяють розвивати професійну позицію. До того ж досвідчений фахівець повинен володіти індивідуальним стилем діяльності, який не можливо було б підігнати під якісь загальноприйняті стандарти і профілі. Одним із напрямів удосконалення професійної підготовки вчителя є підвищення його творчого потенціалу, серед умов якого першорядну роль відіграють інтелектуалізація та індивідуалізація його підготовки. Саме через це під час підготовки у ЗВО майбутнім вчителям мають бути закладені та сформовані шляхом виховання типові для обраного фаху мотиви та спрямованості з урахуванням їх індивідуальних можливостей.

Узагальнюючи, з цього опису можна виокремити такі структурні елементи мотиваційної сфери особистості майбутнього вчителя, необхідні йому для подальшого фахового становлення, як: по-перше, усвідомлюваний мотив вибору життєвої справи; по-друге, внутрішня навчальна мотивація та потреба у самоствердженні та самоактуалізації (усвідомлення необхідності до постійного професійного росту і розвитку); по-третє, спрямованість на особистість іншого (гуманістична орієнтація); і, нарешті, по-четверте, наявність широких соціальних мотивів (усвідомлення важливості реалізації свого потенціалу для суспільства в цілому). Професійна мотивація передбачає мотиви вивчення та ефективної реалізації особистістю її майбутньої професійної діяльності, позитивне ставлення до здобуваючого фаху, суб'єктну позицію у своєму становленні із залученням власного потенціалу та внутрішніх ресурсів тощо.

Список використаних джерел

1. Єрохін С. А. Концепція професійної мотивації студентів як фактору конкурентності на ринку праці. *Юридична наука*. 2011. №1. С. 20-27.
2. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання. Харків, 2005. 360 с.
3. Цветкова Р. И. Мотивационная сфера личности студента: условия и средства ее формирования. *Психологическая наука и образование*. 2006. № 4. С. 76-80.